

ג. 'קריאת הגבר' ששינינו במשנה – רב אמר: קרא האיש המזומן לכך. וכן שנו בברייתא: גביני, הממונה על הכרוז, אומר: עמדו כהנים לעבודתכם ולויים לדוכנכם וישראל למעמדכם [והיה קולו נשמע בשלש פרסאות (ולפי דעה אחרת, היו שומעים אותו עד יריחו. עפ"י תורא"ש)]. רבי שילא אמר: קרא התרנגול. ותניא כוותיה.

אפשר ששיעור שניהם שוה. ולכולי עלמא הוא זמן מועט קודם עלות השחר, כמוכח בזבחים כ. (עפ"י לחם משנה תמידין ומוספים ב,יא; לקוטי הלכות). ויש אומרים שקריאת התרנגול הוא זמן מרובה לפני עלות השחר, אבל קריאת הכרוז היתה בעלות השחר (עפ"י מאירי. ובספר האשכול (הל' ק"ש ותפילה, עמ' 6) נראה שהיה זה בתחילת האשמורה השלישית של הלילה. וע' במפרש ריש תמיד. וע"ע בהרחבה בספר מגדים חדשים ברכות ס:).

דף כא

לד. א. אלו נסים היו במקדש ובירושלים?

ב. אלו דברים היו במקדש ראשון וחסרו במקדש שני?

א. מנו חכמים עשרה נסים שנעשו במקדש [נסים שהיו נראים וידועים לכל], ואין בכללם הנסים שהיו קבועים במקומם תמיד. ומלבדם מנו עוד שני נסים שהיו בירושלים; –

א. לא הפילה אשה מריח בשר הקדש.

ב. ולא הסריח (התליע) בשר הקודש מעולם.

ג. ולא נראה זבוב בבית המטבחים.

ד. ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים.

בירושלמי (ה"ד) מבואר שבמקדש ראשון דוקא נאמר, אבל במקדש שני מובא מעשה (שם ה"א) שאירע לו קרי (מובא בתוס' ישנים. וע"ע במאירי ותורא"ש).

ה. ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים.

ו. עומדים צפופים [עד כדי שנמשכים אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת] ומשתחווים רווחים (כשהיו משתחווים, באים כולם למזרח המזבח ומשתחווים לפני ההיכל והמקום מרחיב עד שיש ביניהם ארבע אמות, שלא ישמע איש וידוי חברו כדי שלא יכלם. רש"י).

ז. מעולם לא כבו גשמים אש של עצי המערכה.

ח. עשן המערכה, אפילו כל הרוחות שבעולם באות ומנשבות בו, אין מזיזות אותו ממקומו. כלומר לא היה מתפורר אלא היה הולך לכיוון הרוח כדקל הזה המתנענע הלוך ושוב. [ופרשו שזה אמור בעשן האש הבאה מן ההדיוט אבל אש של מערכה שירדה מהשמים אינה מעלה עשן, ורבוזה כארי (במקדש ראשון, ובשני – רבוזה ככלב), וברה כחמה, ויש בה ממש, ואוכלת לחים כיבשים]

ט. כלי חרס (שאכלו בהם קדשים ודינם בשבירה בעזרה) נבלעים במקומם (רב שמעיה); וכן מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי ודישון המגורה, נבלעים במקומם (אביי).

הרב פורת פירש שכמו כן היה בדישון מזבח החיצון. וכן דעת רש"י (בפסחים כו) וריב"א (בתוס' זבחים סד.), ואילו רבנו תם חלק.

י. נס גדול נעשה בלחם הפנים שסילוקו כסידורו (לשום לחם חם ביום הלקחו).

א. על אף הנס, היו מתקינים ללחם הפנים שלחנות של שיש ולא של כסף מפני שהוא מרתיה

ועלול לקלקל הלחם, ואעפ"י שהוא חם וטרי – אין סומכים על הנס (ע' ירושלמי שקלים ג. וע' להלן לח. ומהרש"א).

ומאותו טעם אין מניחים את הכהן הגדול לאכול בערב יום הכפורים דברים המביאים לידי טומאה הגם שמעולם לא אירע לו כן (עפ"י ירושלמי כאן ה"ד).
ב. יש אומרים שבבית שני לא נעשה נס זה (רבנו יהונתן עפ"י גמרא להלן לה).
 ועוד היו נסים בדברים הקבועים במקומם תמיד:
 מקום ארון אינו מן המדה.

כרובים (שעשה שלמה) – בנס היו עומדים (שמקום גופם אינו מן המדה. רבנאי אמר שמואל).
 בשעה שבנה שלמה את בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירותיהם בזמנם, וכשהרוח מנשבת בהם היו נושרים (ירעש כלבנון פרו). וכשנכנסו נכרים להיכל – יבש (ופרח לבנון אמלל). ועתיד הקב"ה להחזירם (פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן, כבוד הלבנון נתן לה).
א. גפן של זהב היתה עומדת בבית ראשון על פתחו של היכל, והיתה עושה פירות של זהב ומהם היתה פרנסת כהנים (להלן לט:). ובבית שני עשו כמין דלית של גפן (עפ"י פירוש הרא"ש תמיד כט סע"א).

ב. עוד היו במקדש נסים נוספים שלא מנאום מפני שלא היו קבועים תמיד ופעמים לא נעשו, כגון עליית הגורל של שם בימין (להלן לט:); שערי עזרה ננעלים מאליהן על שוחטי הפסח (פסחים סד:). עפ"י תוס' ישנים. וכן יש אומרים ששמיעת הכהן הגדול עד ליריחו היתה דרך נס (ע' שיח יצחק כ:).

שתים שבירושלים:
 לא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם.
 ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים.

ב. במקדש שני היו חסרים חמשה דברים שהיו במקדש ראשון (וארצה בו בבית שני) ואכבד – חסרה האות ה':

ארון וכפורת וקרובים;
אש [מהשמים. ופרשו אמנם היתה שם אש הרבוצה ככלב, אבל לא היתה מסייעת בדליקתה];
ושכינה (ע' לעיל ט: הסיבה שלא שרתה שכינה בשני כבראשון);
ורוח הקודש (לא היתה בנביאים, משנת (שתים) [ארבע] לדריוש. עפ"י רש"י. ובשפת אמת צדד לפרש משמתו נביאים אחרונים בטלה, ולא במשך כל ימי בית שני. וע"ע באר שבע סוטה מח:);
ואורים ותומים.

א. נחלקו אמוראים (בסוטה מח:): מתי בטלו אורים ותומים; האם משמתו דוד ושמואל ושלמה (רב הונא. ור"נ אמר בימי דוד פעמים עלה בידם פעמים לא עלה) או משמתו הנביאים שקדמו לחגי זכריה ומלאכי (רנב"י).

ב. נחלקו הראשונים האם הכוונה רק שלא היו משיבים לנשאלים בהם אבל כתב שם המפורש היה נתון בין כפלי החשן (תוס', רמב"ם כלי המקדש י, י), או לא היו שם כלל (ראב"ד בית הבחירה ד, א; רש"י שמות כה, ל; ריטב"א עג:).

גם שמן המשחה היה חסר בבית שני, ולא מנו כאן אלא דברים שהיו באים לצורך המקדש בלבד (תוס' ישנים) או דברים שהיו מונחים במקדש עצמו, שלא כשמן המשחה (ר"י הלבן). ויש